

'(llenguatge) ple de grops, poc natural', *BDLC* x, 231; Moll, *AORBB* II; el palmèsà MDuran Ordinyana, en sentir-me dir *grofollut*, 1969, m'avisava que a Mall. es diu *gropalút*; derivat d'un *gropell* (que degué existir i va passar al mot basc comú *orapilo*, *moropil* < *kora-pilo*, Mitxelena, *FonHiVca.*, 251, 259). Hi ha una variant molt estesa amb *-f* [*«grofollut*: la cosa basta o matussera, zoquetudo», Belv.; *grofallut* o *-follut* Lab.; *-follut* PBertrana; *DOrt.*, *DFa.*] d'altres han dit *gofellut* (*DAmen.*), *grafellut*; eiv. «granujiento» (*PzCabr.*); 10 però encara que alguns evissencs hi transposin la *r*, dient *garfallut* «tosco, grosero», no podem seguir Anna Moll (*RFE* xli, 370) quan creu —oblidant el *grofollut/gropellut* de les altres terres catalanes— veure-hi un derivat de *garfa*, de sentit ben llunyà. 15

Per a la *-f* fóra impertinent pensar en una variant germànica, car *-pf* no es justificaria allà més que en longobard o alt-alemany, llenguatges sense contacte geogràfic antic ni modern amb el català. Es deu sens dubte a una contaminació o encreuament, versem- 20 blantment el de *grifollat* 'que és pie de brots', i alhora potser una interpretació *gros-fullut* per etimologia popular (ross. *fullut* derivat de *fulla*), menys probable semànticament i geogràficament *grufar* (< *furgar*), que al capdavant només és mall.³ Formació paralela: mall. 25 *gropellós* (ho sento en la navegació Palma-Cabrera, 1969): *pédros molt gropelòz* parlant de l'herba-coldins mar, que és on es fa la llagosta.

Gropial o *grupial* 'corda nàutica molt gruixuda' (com un grop): «si gúmena o algun *grupial* fa a tallar 30 o a júnyer, ell ho pot fer», *Consolat* (§ 332), *DAG.* cita *gropial de cànem, d'herba*, en doc. barceloní (Capmany); «àncores --- russons --- *grupials* de coll --- gúmenes tortiçes», «10 capelines, 10 gorjarins, 2 *grupials* [?], un prohís ---» en docs. barcelonins de 1354 35 i 1398 (Bofarull, *Marina Cat.*, 79, 97). Sigui derivat regressivament o forma primitiva, més aviat d'això si s'accepta *grupia* (que no consta), en un doc. men. de 1780 (*AlcM*); *SLiCosta*, 1868, descriu el *grupial*; i no registra *grupia*, però l'usa s. v. *boyeta*. 40

Agropar [Belv.: «reunir, ajuntar, arplegar» i antiquat per a 'nuar']; així, amb el matis del cast. i cat. mod. *agrupar*, l'usava Lo Verdader Català (1843), veg. la monografia de Casac. (§ 14); des de fi del segle es generalitza *agrupar*; *agrupada*, *ador*; *agrupació*; 45 *agrupament*. *Reagrupar*, *-pació*, *-pament*.

Gropa [1372, Jacme Marc, en rima amb *estopa*, *copa*, *sopa*, 511; 1466, *AlcM*, val.]; «anar en *gropa*: insidre super clune», OPou (*ThPu.*, 36; Lacav.), i en velles cançons populars («ya la'n pujan a cavall / en *gropa* se la'n portaven», cançó de Pau Gibert, mitjan S. XVIII (MilàF, recollit a Argentona, *Romllo.*, 124c, i una altra en cita Careta, *Barbr.*; «*gropa*: grupa, 50 *anar en gropa*», Sanelo, 27v2); «vols venir a la Cluella? Te portaré en *gropa*», Bosch de la Tr. (*Lena*, 22); en el Baix Empordà no es diu altrament la del cavall, l'ase etc. (Llofriu, *BDLC* ix, 341), si bé no és gaire popular a la major part del Principat.

El nostre *gropa* és germà del fr. *croupe*, del mateix significat, oc. ant. *cropa* «croupe; dos; croupière, par-

tie du harnachement du cheval»; del francic *KRUPPA, mot germà del gòtic citat supra; del francès es manllevaren també el cast. *grupa*, port. *gurupa* i l'it. *grop-pa*. Veg. *DCEC* II, 799a17ss. *Gropera d'un cavall* [documents de 1466 i 1472, *AlcM*]; altra cita de 1503-41, en Careta, *Barbr.*, s. v. *estribo*; *DAG.* Del mateix radical deriva *CARPÓ*. En alguns llocs es diu *agrupir-se*, en part alterat en *acorrupir-se* per contaminació d'*AR-RUPIR-SE*; amb el sentit d'encongir-se, arrossar-se: «les carlines si hi ha humitat s'*akorupisen*, si hi ha sequegat s'espandixen» sento a Boí, 1970.

¹ Mal escrit *no-s balcà* per Pagès, p. 127.11, 29, sempre ignorant; 'ens mancà'. — ² L'ampla i conseqüent presència en les altres llengües germàniques (el lèxic gòtic es coneix en mesura ben incompleta) no pot deixar dubte sobre l'existència del mot des del protogermànic, i si és germanisme en romànic el nom de la destal (fr. *hache*, oc. ant. *apcha* etc.) no és menys natural que també ho sigui el del grop. El que ja és força menys clar és l'explicació del mot segons les arrels indoeuropees, car en Pok., *IEW*, 389.29-38 el germànic es presenta isolat, i la connexió amb una arxi-arrel GREU- resta força vaga en tots sentits. D'altra banda hi ha en altres famílies de la gran soca mots paral·lels i fins pròxims, com el lit. *kūpra* 'gep', 'bony', que és també masculí *kū-pras*: «katē kūpra kēlia» 'el gat infla (o aixeca) la grupa' en una vella faula lituana (Voelkel, *Litau. Lesebuch*, 58.10), que l'*IEW* posa en una altra arrel, junt amb el grup eslau del paleosl. *kupū* 'munt, pilot' (591.40): ara bé *k-* germànic correspondria a *g-* baltoeslava i no pas *k-*, cf. encara pruss. ant. *gudde* 'bosquet' (Elbing, 587), que deu anar amb Pok., 424.2, i el grup del lit. *gūžiū* 'jo m'aglomero, apiloto, agrumollo'. Si aquestes coses poden suggerir un ètimon pre-indoeur., o un altre agrupament radical, ha de quedar en mans dels germanistes i indoeuropeistes. De tota manera, germanisme en romànic. — ³ Semblances casuals amb l'angl. *gruff*, gairebé sinònim ('sever, aspre, bròfec'), car ací també *-f* és secundària i sense contacte possible amb el cat., cf. la forma al. *grob*, a-al. ant. *g(i)rob*. Bearn. i bigordà *groucoulb* 'escopinada' (Rohlfis, *Le Gc.*, § 419). Gnia. cast. *grofa* «mujer pública» (Juan Hidalgo). Potser ja no hem de descartar alguna relació amb *garfulla*, però sobre aquest veg. *grufar* (*FURGAR*).

GROS, del ll. GRÖSSUS 'gras', 'gruixut'. □ 1.ª doc.: 1242.

«--- que la avia ar<r>edad de bèsties *gro<s>ses* e menudes, e porcs e galines, ed a<r>eus de alberg», doc. de la Conca de Tremp, de 1241 (PPujol, *DocVg. Urg.*, 8.42). «Los tramès pestilències de *mosques*, que-y hac, tantes que e-l romanent del món no foren hanc vistes tantes ensempe: e éran mosques ben tan *gro-ses* e tan grans com una glan, e entraven per les narils als cavalls ---», Desclot (§ 160, *NCL*, v, 93.10), distinció sinònima que sens dubte consisteix a fer-lo sinònim de cosa 'de gran gruix' (i *gran* 'de gran grandària' o 'gran llargada').